సిరివెన్నెల తరంగాలు

సిరివెన్నెల సీతారామశాస్త్రి

దాదాపు 12 సంవత్సరాల క్రిందట విడుదలైన సిరివెన్నెల సీతారామ శాస్త్రిగారి 'సిరివెన్నెల తరంగాలు' పుస్తకం మార్కెట్లో లభ్యం కానందున, అశేష అభిమానుల కోరిక మీద ఆ పుస్తకాన్ని సీరియల్ గా ప్రచురించడం జరుగుతోంది. ఇందుకు ప్రత్యేక అనుమతి నిచ్చిన 'కౌముది'కి ఆత్మీయ మిత్రులు సిరివెన్నెల సీతారామశాస్త్రిగారికి కృతజ్ఞతలు తెలియచేస్తున్నాం.

(క్రిందటి సంచికనుంచి కొనసాగింపు)

8

పల్లవి: మోగుతున్న ఎదలో రాగమేముందో తెలుపనా...

పాట నాకు నేస్తం పాటేగా నా సమస్తం

పాట నాకు ప్రాణం ప్రతిపాట నా ప్రయాణం

జపించాను స్వరవేదమే తపించే ఎదరాగమై

వరించాను స్వరస్నేహమే తరిస్తాను జయగీతినై ||పాట||

అమృతానికై చేసే మథనం ఆగేనా

విలయమై విషవలయమై ఎదురొస్తున్నా

ఏకదీక్షగా సాగే పయనం ఆగేనా

అలసటై అడుగడుగునా ఎదకోస్తున్నా

యుగయుగాలుగా నింగి కౌగిలి అందలేని కడలి

నిలువలేదుగా నిముషమైన అనురాగ రాగరవళి

అలుపులేని ఆ మరణ ఘోష తన ఆదితాళమైంది

అష్టదిశలను అల్లుతున్న నా నాద యోగసరళి ||పాట||

★★★★ ★★★★

తీయతీయని కోయిలగానం అవుతున్నా

స్వరమాధురమై అనిపిస్తున్నా

అణువు అణువునా నిప్పుల గాయం అవుతున్న

తనువునే ఒక మురళిగా మర్చేస్తున్నా

అమ్మలాలితో గొంతుకలిపి మొదలైన బ్రతుకుగానం

వలపు గాలితో మలుపు తిరిగె నవయవ్వనాల గేయం

తల్లి వేలికి చెలియచేతికి అందనంత దూరం

ప్రణవసాగరం కోరుకున్న నా జీవరాగ తీరం ||పాట||

**** ****

(పాడుతా తీయగా చిత్రానికి మహేష్ సంగీత సారథ్యంలో బాలు పాడినది)

పల్లవి : అతడు, ఆమె:

అహో! ఒక మనసుకు నేడే పుట్టినరోజు

అహో! తన పల్లవిపాడే చల్లని రోజు

ఇదే ఇదే కుహూ స్వరాల కానుక

మరో వసంత గీతిక జనించు రోజు ||అహో||

అతడు: మాటా పలుకు తెలియనిది మాటున వుండే మూగమది

కమ్మని తలపుల కావ్యమయే కవితలు రాసే మౌనమిది

ఆమె: రాగలరోజుల ఊఃఅలకి స్వాగతమిచ్చేరాగమిది

శృతిలయలెరుగని ఊపిరికి స్వరములు కూర్చే గానమిది

అతడు: ఋతువుల రంగులు మార్చేది- కల్పనలల్లిన మది భావం

బతుకును పాటగ మలిచేది మనసుల కదిలిన మృదునాదం

ఆమె: కలవని దిక్కులు కలిపేది- నింగిని నేలకి దింపేది

తనే కదా వారధి క్షణాలకే సారథి మనస్సనేది..... ||అహో||

అతడు: చూపులకెన్నడు దొరకనిది - రంగురూపు లేని మది

రెప్పలు తెరువని కన్నులకు స్వప్నాలెన్నో చూపినది

ఆమె: వెచ్చని చెలిమిని పొందినది వన్నెలకళ గల నిండుమది

కాటుక చీకటి రాతిరికి బాటను చూపే నేస్తమిది

అతడు: చేతికి అందని జాబిలిలా కాంతుల పంచే మణిదీపం

కొమ్మల చాటున కోయిలలా కాలం నిలిపే అనురాగం

ఆమె: అడగని వరములు కురిపించి అమృతవర్షిణి అనిపించే

అమూల్యమైన పెన్నిధి- శుభోదయాల సన్నిధి- మనస్సనేది ||అహో||

(అల్లరిప్రియుడు చిత్రానికి కీరవాణి సంగీత సారథ్యంలో బాలు, చిత్ర పాడినది)

ఈ పాట అల్లరి ప్రియుడు సినిమాలోనిది. దర్శకుడు శ్రీ రాఘవేంద్రరావు గారు సంగీత దర్శకులు ఎమ్.ఎమ్. కీరవాణి. కీరవాణిగారిచ్చిన ట్యూనుకు మనసు మీద ఒక పాట రాయమన్నారు శ్రీ రాఘవేంద్రరావు. నాకు చాలా సంతోషం కలిగింది. మనసు మీద పాటలు రాయటంలో గుత్తాధిపత్యం సాధించి తనదైన ముద్రని తిరుగులేకుండా వేసివున్న ఆత్రేయగారిని ఒకసారి స్మరించి మనసు గురించి రాయడానికి పూనుకున్నాను, మనసు అనేది ఒక ఏబ్‌స్ట్రాక్ట్ సబ్జెక్ట్. దానికొక స్పష్టమైన రూపంకానీ, నిర్వచనం కానీ లేవు.

ఒక మనసున్న మనిషి పుట్టిన రోజును ఆ మనసు యొక్క పుట్టిన రోజుగా భావన చేసి, ఆ మనసు యొక్క లక్షణాలు ఎన్ని రకాలుగా వుండగలవో అన్ని రకాలుగానూ చెప్పడానికి ప్రయత్నం చేసిన పాట ఇది .

పల్లవి: స్వప్నాల వెంట స్వర్గాల వేట
స్వప్నాల వెంట స్వర్గాల వేట
తుదిలేని దోబూచులాట
ప్రతివారి కంట కొలువున్నదంట కోరేటి బంగారు కోట
ఏ దారి వెంట ఏ తీరముందో తెలిపేటి వెలుగేమిటంట
తెలవారితే, కలతీరితే - కరిగేను ఈ దొంగాట

★★★★ ★★★★

కళ్ళారా చూస్తూనే ఉంటారు అంతా హృదయానికే వేస్తారు గంత
నిజమేమొ నీడల్లే ఉంటుంది చెంత మనసేమొ అటు చూడదంట
నాల్గుదిక్కుల్లో ఏదో మన సొంతం అది నాలుగుస్తంభాలాట
మునుముందె రాసుంది రానున్న గమ్యం కనిపిస్తే ఏముంది వింత
మనతో మనం, దొంగాటలు ఆడటమే బ్రతుకంత అర్థం

★★★★ ★★★★

కాలంతో ప్రతివారూ ఏదో ఒకనాడు ఆడాలి ఈ మాయజూదం
గెలిచేమో ఓడేమో అది ముఖ్యం కాదు ఆశలతో వెయ్యాలి పందెం
వరమేదో పొందాము అనుకున్నవారు - పోయింది పోల్చలేరు
పోగొట్టుకున్నాము అనుకున్నవారు - పొందింది చూడలేరు
విధి ఆడిన దొంగాటలో ఫలితాలు తేల్చేది ఎవరు?

**** ****

(దొంగాట చిత్రానికి రమణిభరద్వాజ్ సంగీత సారథ్యంలో బాలు పాడినది)

దొంగాట చిత్రంలో కోడి రామకృష్ణగారి దర్శకత్వంలో రమణీ భరద్వాజ గారు సంగీత దర్శకత్వం వహించారు. ఈ పాట రాయడానికి సిచ్యుయేషన్ గాని, పాత్రగాని ఏమిలేవు. ఇలాంటి 'ఏమి లేవు' పరిస్థితుల్లోనే సృజనాత్మకతను ప్రదర్శించటానికి కవికి వీలుంటుంది. ఒక క్లబ్బులో ఒకరెవరో ఏదో పాట పాడుతున్నారు. అది పతాక సన్నివేశం. సినిమాలోని పాత్రలన్నీ అక్కడ చేరుకుంటాయి. అందులో ఆ పాత్రల తాలూకు మనస్తత్వాలన్నీ ప్రతిబింబించేలా అర్థం రావాలి. ఈ సందర్భంలో ఒక చిన్న మాట చెప్తాను. సినిమా పాటకి ఒక ఉద్దేశ్యం వుంది ఏంటంటే సాధరణంగా సినిమా పాట తెరకే పరిమితమౌతుంది అంటే ఒకవేళ మనం కేసెట్ కొనుక్కుని వింటే అందులో ఈ పాట రాగం మీద అధారపడో, పాట తాలూకు మాధుర్యం మీద ఆధారపడో వుంటుంది. తెరమీద చూస్తే తప్ప దానికి సంపూర్ణమైన అర్థం గోచరించదు. కానీ అదే పాట, సినిమా బైట కూడా ఏ వివరణా వ్యాఖ్యానం సందర్భాలు చెప్పనక్కరలేకుండా స్వతంత్రంగా నిలబడగలిగినట్లయితేనే సార్థకమౌతుంది. ఆ పాటని సన్నివేశం కోసం చిత్రీకరించినప్పుడు అది సరిగ్గా సరిపోవాలని నేననుకుంటాను. అందువల్ల ఇలాంటి అవకాశాలు వచ్చినప్పుడు నేను సాధరణంగా తాత్విక ధోరణికి ఫిలసాఫికల్ ధోరణికి వెళ్తూంటాను. ఈ వెళ్ళేటప్పుడు భాషలో కఠినత్వం, భావంలో సంక్లిష్టత లేకుండా చూసుకుంటాను. అంటే, స్వప్నాల వెంటా స్వర్గాల వేట ఇలా భావం ఎక్కడికక్కడే పూర్తయిపోతుంది. ఇటువంటి ప్రక్రియ చేయడంలో కూడా నేను మొదటివాణ్ణి కాను. ఇంతకు మునుపెప్పుడో దీన్ని ఆత్రేయగారు సాధించారు. చెప్పదల్చుకున్న భావం ఎంత చిన్నదయినా... "అనుకున్నామని జరగవు అన్ని అనుకోలేదని ఆగవు కొన్ని" ఈ నాలుగు మాటలు ఎంత పొడిగా అనిపిస్తాయో గుండెల్ని తడిమి చూస్తే అంత తడిగానూ అనిపిస్తాయి అంత లోతుగానూ అనిపిస్తాయి. అంచేత ఇలాగ ప్రొజాయిక్ సింటెక్స్‌లో వింటూ ఓ భావాన్ని బరువు లేకుండా సరాసరి శ్రోతల హృదయాల్లోకి పంపగలిగితే, బావుంటుందేమో! అలాంటి పాటల్లో ఇదొకటి అనుకోవడం వల్ల దీన్ని భావ తరంగంలో చేర్చడం జరిగింది.

పల్లవి: ఓ మైనా నీ గానం నే విన్నా

ఎటువున్నా ఏటవాలు పాట వెంట రానా

కమ్మని గీతాలే పంపి రమ్మని పిలిచావె

మరి రావే ఇకనైనా

కొమ్మల నడిగానె ప్రతిరెమ్మని వెతికానె

కనిపించవు కాస్తయినా

నీ కోసం వచ్చానే సావాసం తెచ్చానే

ఏది నా మది ఏమూలున్నా ||కమ్మని||

ఎవరైనా... చూశారా ఎప్పుడైనా

ఉదయాన కురిసే వెన్నెల వానా

కరిమబ్బు లాటి నడిరేయి కరిగి

కురిసింది కిరణాలుగా

ఒక్కొక్కతార చినుకల్లె జారి

వెలిసింది తొలికాంతిగా

నీలాకాశంలో వెండి సముద్రంలా పొంగే ||ఓ||

నన్నేనా... కోరుకుంది ఈ వరాల కోనా

ఏలుకోనా... కళ్ళముందు విందులీక్షణాన

సీతాకోకచిలుకా తీసుకుపో నీ వెనుక

వనమంత చూపించగా

ఆ మొక్క ఈ మొలక అన్నీ తెలుసు కనుకా

వివరించు ఇంచక్కగా

కీకారణ్యంలో నీరెక్కే దిక్కై రానా || ఓ||

**** ****

(అంతం చిత్రానికి ఆర్.డి. బర్మన్ సంగీత సారథ్యంలో చిత్ర పాడినది)

పల్లవి: గుండెల్లో దడదడదడలాడే ఉరుములతో

కళ్ళల్లో భగభగభగ మండే మెరుపులతో

ఊహల్ని ఉప్పొంగించే ఒత్తిడి చిత్తడి

మబ్బుల్ని మత్తెక్కించే సుడిగాలి

కొండల్ని ఢీ కొట్టించే అల్లరి ఆవిరి
దిక్కుల్ని దిమ్మెక్కించే తొలకరి ||గుండెల్లో||

వెన్నెలంటే వెండిమంటే
నిజమిదే నమ్మరేఁ ?
కన్నులుంటే నన్నుకంటే
రుజువులే కోరవు
చీకట్లో జ్వలించినా చుక్కలా చేరునా
ఏకాకి ఏకాంతంలో కలిసేనా ||గుండెల్లో||

నిప్పుచెండై చుట్టుకుంటే
కరగడా సూర్యుడే
మంచుమంటై ముట్టుకుంటే
మరగడా చంద్రుడే
గంగమ్మ ఆయువునే తాకిన భగ్గున
సంద్రాన్ని ఆటాడించే చెడు దాహం ||గుండెల్లో||

(అంతం చిత్రానికి ఆర్.డి. బర్మన్ సంగీత సారథ్యంలో బాలు, చిత్ర పాడినది)

పల్లవి: నీ నవ్వు చెప్పింది నాలో నేనెవ్వరో ఏమిటో
నీ నీడ చూపింది నాలో ఇన్నాళ్ళ లోటేమిటో ||నీ నవ్వు||

నాకై సాచిన నీ చేతిలో చదివాను నా నిన్నని
నాతోసాగిన నీ అడుగులో చూశాను మన రేపుని

పంచేందుకే ఒకరు లేని - బతుకెంత బరువో అని
ఏతోడుకీ నోచుకోని - నడకెంత అలుపో అని

నల్లని నీ కనుపాపలలో - ఉదయాలు కనుపించనీ
వెన్నెల పేరే వినిపించనీ - నడిరేయి కరిగించనీ
నా పెదవిలోనూ ఇలాగ - చిరునవ్వు పుడుతుందనీ
నీ సిగ్గు నా జీవితాన తొలిముగ్గు పెడుతుందనీ ||నీ నవ్వు||

ఏనాడైతే ఈ జీవితం రెట్టింపు బరువెక్కునో
తనువూ మనసూ చెరిసగమని పంచాలి అనిపించునో
సరిగా అదే శుభముహూర్తం సంపూర్ణమయ్యేందుకు
మనమే మరో కొత్త జన్మం పొందేటి బంధాలకు ||నీ నవ్వు||

(అంతం చిత్రానికి ఆర్.డి. బర్మన్ సంగీత సారథ్యంలో బాలు పాడినది)

'నీ నవ్వు చెప్పింది నాతో' ఈ పాట రామ్ గోపాల్‌వర్మ దర్శకత్వం వహించిన అంతం సినిమాలోనిది. రామ్‌గోపాల్‌వర్మ గొప్ప సినీ టెక్నీషియన్‌గా భారతదేశ చలన చిత్ర పరిశ్రమలో పేరొందినప్పటికీ, ఆయనలో ఒక 'భావుకుడు' వున్నాడు అని చెప్పడానికి ఉదాహరణ- 'అంతం' సినిమాలోని రెండు పాటలు.

ఒకటి ... మైనా అని ప్రకృతి గురించి హీరోయిన్ ఊర్మిళ పాడే పాట. ఇంకొకటి : ఆ అమ్మాయి సహచార్యంలో కరకురాయి లాంటి వాడైన మనిషి (హీరో) మొట్టమెదటసారిగా జీవితంలో అనుబంధం మమత, ప్రేమ అనే భావాలకు పరిచయమై తన మనసును ఎలా అవిష్కరించాడు అనే అంశాన్ని ' నీ నవ్వు చెప్పింది నాతో, నేనెవ్వరో ఏమిటో' అనే భావుకతను చెప్పిన పాట.

ఏ పాటైనా రాసినంత మాత్రాన సినిమాలోకి రాదు. సినిమాల్లోకి అక్కణ్ణుంచి ప్రజల్లోకి రావాలంటే దర్శకుడే సోపానమని చెప్పోచ్చు. ఈ సోపానం దాటితే గర్భగుడిలోకి అడుగు పెట్టినట్టే. ఐతే పాటని దర్శకుడు ఒకే చెయ్యలంటే అతని మనస్సులో తడి, భావుకతతో పాట, సిచ్యుయేషన్ పట్ల కన్సెప్షన్ ఉండకపోతే ఇలాంటి పాటల్ని రాయడం, తీయడం జరగవు. రామ్‌గోపాల్‌వర్మ గురించి ప్రస్తావనొచ్చింది గాబట్టి ఒక మాట చెప్పక తప్పదు. నా చలన చిత్ర గీత ప్రయాణంలో ఒక సుస్పష్టమైనట్టి మజిలీ, మార్పుకి

రామ్‌గోపాల్‌వర్మ ముఖ్య కారకడయ్యాడు. 'శివ' లో బోటనీ పాఠముంది అన్న పాటని రాస్తున్నప్పుడు అంతకు మునుపు కూడా ఎన్నో చిలిపిపాటలు, యుగళగీతాలు రాసినప్పటికీ కూడా ఒక స్ఫుటమైన శైలి ఏంటీ ఆ శైలీ అంటే... పాటలో సంగీతం తీసేసి, వాక్యాన్ని చదివితే అది మామూలుగా మనం మాట్లాడుకునే పరిభాషలోనే ఉండి, వచన వాక్యంలాగ ఉండాలి. దీన్ని ఇంగ్లీష్‌లో 'ప్రోసెక్ సింటాక్స్' అంటారు అంటే ఆ పదాలు మనం ఎలా మాట్లాడుకుంటామో అలాగే వుంటాయి, ఐతే ఈ అనే మాటలకి సంగీతం లేకుండా, ఓ అందమైన అర్థం తెలుస్తూ, పదాల్ని అందమైన అమరికలో పేర్చడం- దీనిలో ఒక స్పష్టమైన శైలి ఆ పాట నుంచి ప్రవేశపెట్టుకున్నాను. అయితే ఇది నాతోనే ప్రారంభం అని నేను క్లెయిమ్ చేయను. మన చిత్ర రంగంలో ఇలాంటి శైలిలో పాటలు రాసిన నా శైలి సర్వజనామోదమైన మార్పుకి నాంది పలికిన దర్శకుడు - రామ్‌గోపాల్‌వర్మ. ఈయనే నేనెప్పుడో రాసుకున్నటువంటి 'సురాజ్యమవలేని స్వరాజ్యమెందుకని' ఇలాంటి పాటల్ని చూసి, ఇంతమంచి పాటలన్నీ ఎక్కడో అడుగున పెట్టేసుకుంటారేం ; అని అడిగినప్పుడు 'సెంటిమెంటు.. లేకపోతే హైలీ ఇమోషనల్ డ్రామా గల ఇతివృత్తాలు గల సినిమాలు మీరు తీయరుగదా రాము, ఎవరడిగితే వాళ్లకి రాసిస్తాను. అంశాన్ని బట్టి పాటొస్తుంది తప్ప వీళ్ళకి పనికొస్తుంది వాళ్లకి పనికి రాదు అని నేననుకోను' అంటే, ఆ తర్వాత ఆయన నాకు ఫోన్ చేసి, 'నేను సీరియస్ ఫిల్మ్స్ తీయను అని మీరనుకుంటున్నారు. మీ పాట నాకెంత నచ్చిందీ అంటే, మీ పాట కోసం నేనో సినిమా తీస్తున్నాను" అని ఆయన చెప్పారు. ఆ చిత్రమే 'గాయం'. నేను 'సురాజ్యమవలేని' రాస్తున్నప్పుడు పాటని ప్రేరణగా తీసుకుని ఓ దర్శకుడు, అదీ, రామ్‌గోపాల్‌వర్మలాంటి స్థాయిగల దర్శకుడు ఒక చిత్రాన్నినిర్మించడానికి పూనుకోవడం అనేది నా చలన చిత్ర జీవితంలో జరిగిన గొప్ప సన్మానంగా భావిస్తాను. అంతే గాకుండా ఆ పాట నాకు నంది అవార్డు కూడా తెచ్చిపెట్టింది. ఇంతకు ముందెక్కడో చెప్పినట్టుగా విశ్వనాథ్‌గారి సినిమాక్కాకుండా వేరే దర్శకుల చిత్రానికి నంది పురస్కారం రావటం నాకు ఎక్కువ ఆనందంగా వుంటుంది అన్న మాటను మళ్ళీ ఇక్కడ ప్రస్తావిస్తున్నాను. ఈ చిత్రంలోనే 'నిగ్గదీసి అడుగు' అన్న పాట కల్లోల తరంగం అనే భాగంలో చేర్చడం జరిగింది. అదే విభాగంలో ఈ సురాజ్యమవలేని స్వరాజ్యమెందుకని అన్న పాటని కూడా చేర్చాం. అంతంలోని ఓ మైనా, నీ నవ్వు చెప్పింది నాతో అన్న పాటలు భావతరంగంలో ఎందుకు చేర్చామో ఆ పాటల శిల్పాన్ని చూస్తే గమనించగలరు.

(కొనసాగింపు వచ్చే సంచికలో)

●●●

COMMENTS